

70-річчя академіка НАН України В.В. ГОНЧАРУКА

---

20 жовтня виповнилося 70 років відомому вченому в галузі хімії, фізики, біології та технології води, колоїдної хімії, фізичної хімії, хімічної кінетики і каталізу академікові НАН України Владиславу Володимировичу Гончаруку.

В.В. Гончарук народився в 1941 р. у м. Ташкент (Узбекистан). У 1965 р. закінчив хімічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, отримав направлення на кафедру фізичної хімії, де працював до січня 1966 р. З січня 1966 р. по вересень 1971 р. обіймав посаду інженера і молодшого наукового співробітника Інституту фізичної хімії АН УРСР.

У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Аналіз величин експериментальної ентропії активації і механізм гетерогенних каталітичних процесів». Від 1971 р. його трудове життя пов'язане з Інститутом колоїдної хімії та хімії води ім. А.В. Думанського НАН України, де Владислав Володимирович пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до директора (1988). З перших кроків роботи на цій відповідальній посаді В.В. Гончарук проявив себе талановитим організатором і керівником, який, не шкодуючи сил, постійно дбає про устанovu.

Докторську дисертацію, захищену в 1986 р., присвячено фізичним характеристикам поверхні природних шаруватих алюмосилікатів, їхнім каталітичним властивостям у реакціях кислотно-основного типу. У 1990 р. Владислава Володимировича обрано членом-кореспондентом АН УРСР за фахом «хімія і технологія очищення води», а в 1997 р. — академіком НАН України за фахом «хімія». У стінах Академії він пройшов

шлях від заступника академіка-секретаря Відділення хімії (1992–1998) до академіка-секретаря (з 1998 р.).

Наукові інтереси В.В. Гончарука широкі. Він висунув і обґрунтував третій закон хімічної кінетики. Створив і розвинув принципово новий напрям у хімії та технології водоочищення — каталітичне і фотокаталітичне знешкодження токсичних домішок у природних і стічних водах; запропонував оригінальні теоретичні підходи до вивчення кінетичних закономірностей і механізмів каталітичних реакцій, наукові основи добору каталізаторів у процесах очищення вод від органічних і неорганічних домішок у поєднанні з різними фізико-хімічними чинниками; розробив і впровадив технологію очищення питних і стічних вод від органічних забрудників, каталізатори очищення води від сірководню і нітратів.

У період ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС В.В. Гончарук разом зі співробітниками інституту винайшли і реалізували унікальні технології: очищення води від радіонуклідів на низці водопроводів, очищення стічних вод після миття транспорту (ПУСО — пункти спеціального обробітку, споруджені на всіх в'їздах у м. Київ і в Чорнобильській зоні), дезактивації техніки, матеріалів, одягу.

Понад 30 років Владислав Володимирович вивчає властивості води. Одна з найпоширеніших і найвідоміших на Землі речовин виявилася зовсім невідомою з погляду останніх студій. Велику увагу науковець приділяє сучасним методам дослідження, він створив спосіб каталітичного синтезу легкої води з використанням каталізаторів, що містять нанорозмірні кластери металіч-

ної платини. Визначено фізико-хімічні властивості протієвої води, запропоновано механізм їхнього змінення порівняно з водою звичайного складу, пов'язаний з формуванням супрамолекулярних щільних неоднорідностей у воді — дейтерій-стабілізованих велетенських гетерофазних кластерів. Кількість і розміри цих кластерів, їхні властивості залежать від концентрації дейтерію у воді.

Розраховано геометричні й електронні структури кластерів води. На основі аналізу фізико-хімічних, спектральних, термодинамічних, інших характеристик води представлено нову концепцію походження життя. Формування і розвиток гідросфери висвітлено з принципово нових позицій, що ґрунтуються на встановленому факті вирішального впливу концентраційного співвідношення ізотопів водню у воді на її фізичні, хімічні властивості, біологічну активність.

Під керівництвом В.В. Гончарука разом з російськими вченими Державного океанографічного інституту проведено комплексні дослідження виникнення, транспортування, трансформування аерозолів, які відіграють важливу роль у формуванні клімату Землі.

Владислав Володимирович виробив концепцію забезпечення населення якісною питною водою. Вона полягає у створенні єдиної взаємопов'язаної системи державних стандартів на питну воду; постачанні людей достатньою для задоволення фізіологічних потреб кількістю води, підготовку якої здійснюють на місці отримання в установках бюветного типу. Воду централізованого водопостачання готують головним чином для санітарно-гігієнічних потреб. Для населених пунктів і сіл без такого водопостачання також необхідні установки з отри-

манням води підвищеної якості з поверхневих і підземних джерел. Бювети створено в Інституті колоїдної хімії та хімії води і широко впроваджено в різних містах України. Під керівництвом В.В. Гончарука розроблено принципово нові державні стандарти України на джерела централізованого постачання і на питну воду.

Доробок ученого охоплює 11 монографій, понад 700 статей, 130 патентів, 10 державних стандартів. Під керівництвом Владислава Володимировича захищено 19 кандидатських дисертацій.

Роботу академіка В.В. Гончарука високо цінують закордонні колеги. Він — академік Міжнародної академії наук вищої школи (2004), академік Академії технологічних наук України та Російської Федерації (2005), почесний член АН Молдови (2009). Його обрано генеральним директором Міжнародного центру дослідження води Організації чорноморського економічного співробітництва (2001). Учений — президент Українського сателітного центру Інституту рідкісних та розсіяних елементів при ЮНЕСКО (2003), з 2005 р. — уповноважений представник від НАН України для співпраці з ІЮПАК (IUPAC), асоційований член CHEMRAWN комітету ІЮПАК (2010–2013).

Держава гідно оцінила здобутки В.В. Гончарука. Він лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2003), премій ім. О.І. Бродського (2005), Л.В. Писаржевського (1993) НАН України, нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1986), орденом «За заслуги» III ступеня (2006).

Наукова громадськість, колеги, учні щиро вітають Владислава Володимировича з ювілеєм, зичать міцного здоров'я, творчої наснаги, втілення задумів.